

Maatregelen voor vleermuizen bij N244 langs het Noordhollandsch Kanaal

Maatregelen in het kader van de kap van bomen

G.F.J. Smit

Bureau Waardenburg bv
Ecologie & landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
E-mail info@buwa.nl www.buwa.nl

Maatregelen voor vleermuizen bij N244 langs het Noordhollandsch Kanaal

Maatregelen in het kader van de kap van bomen

drs. G.F.J. Smit

Status uitgave: eindrapport

Rapportnummer:	17-151
Projectnummer:	17-0279
Datum uitgave:	10 november 2017
Foto's omslag:	-
Projectleider:	drs. G.F.J. Smit
Naam en adres opdrachtgever:	Provincie Noord-Holland Postbus 3007 2001 DA Haarlem
Referentie opdrachtgever:	937469/937492
Controle:	drs. G.J. Brandjes

Graag citeren als: Smit, G.F.J. 2017. Maatregelen voor vleermuizen bij N244 langs het Noordhollandsch Kanaal. Maatregelen in het kader van de kap van bomen . Bureau Waardenburg Rapportnr. 17-151. Bureau Waardenburg, Culemborg.

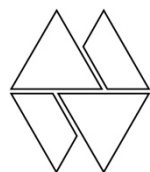
Trefwoorden: Wet natuurbescherming, vleermuizen, vliegroute, compensatie bomenkap, kanaal

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv. Opdrachtgever hierboven aangegeven vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Provincie Noord-Holland

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001:2008.

Bureau Waardenburg bv
Onderzoek en advies voor ecologie en landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10
info@buwa.nl www.buwa.nl

Voorwoord

De Provincie Noord-Holland is voornemens om het tracé van de N244 tussen Alkmaar en Akersloot te reconstrueren. Tussen de rijbaan van de N244 en het Noordhollandsch Kanaal bevindt zich een rij populieren van 30 tot 40 jaar oud. In het kader van de reconstructie is de provincie voornemens om de bomen gefaseerd over een periode van 10 jaar te verwijderen.

De bomenrij is onderdeel van het jachtgebied voor vleermuizen, de bomenrij heeft geen functie als vliegroute of verblijfplaats.

Het naast de N244 lopende Noordhollandsch Kanaal heeft een functie als vliegroute voor vleermuizen, waaronder meervleermuis.

Kap van de bomenrij kan worden gezien als aantasting van het jachtgebied voor vleermuizen. Dit kan gevolgen hebben voor het gebruik van verblijfplaatsen bij erven in de omgeving. Met de kap worden geen verblijfplaatsen vernietigd.

In het kader van de Wet natuurbescherming heeft Bureau Waardenburg in overleg met Provincie Noord-Holland maatregelen opgesteld om gefaseerde kap van de bomen mogelijk te maken en vleermuizen tijdig, dat wil zeggen bij aanvang van de kap, vervangend jachtgebied aan te bieden, waarbij de functie van het Noordhollandsch Kanaal als vliegroute voor vleermuizen behouden blijft.

Voor uitvoering van de werkzaamheden wordt een ontheffing Wet natuurbescherming aangevraagd (van Artikel 3.5) voor gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Deze soorten jagen langs de bomenrij.

De ontheffing wordt aangevraagd op grond van veiligheid en dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard (Artikel 3.8 lid 5).

Omdat de functie van het Noordhollandsch Kanaal als vliegroute voor meervleermuizen behouden blijft, wordt een ontheffing voor deze soort niet nodig geacht.

Voorliggend rapport vormt samen met de in 2016 door Adviesbureau E.C.O. Logisch uitgevoerde inventarisatie een onderbouwing voor deze aanvraag.

Vanuit Provincie Noord-Holland werd de opdracht begeleid door de heer G. Vreeman. Wij danken hem voor de prettige samenwerking.

Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg, door Certiked ISO gecertificeerd overeenkomstig BRL 9990:2001 / ISO 9001:2008.

Inhoud

Voorwoord	3
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Beschermde gebieden.....	8
2 Plangebied en werkzaamheden	9
2.1 Ligging en beschrijving plangebied	9
2.2 Uit te voeren werkzaamheden	11
3 Betekenis voor vleermuizen	13
3.1 Beschikbare gegevens	13
3.2 Functie voor vleermuizen	13
3.3 Autonome ontwikkeling.....	15
4 Effecten op vleermuizen	16
4.1 Bomenrij N244.....	16
4.2 Noordhollandsch Kanaal	17
4.3 Maatregelen in het kader van de kap	19
4.4 Aanvullende maatregelen.....	23
5 Conclusie voor ontheffingsaanvraag	24
5.1 Beschikbare gegevens	24
5.2 Overtreding verbodsbepalingen.....	24
5.3 Ontheffingsaanvraag.....	24
6 Literatuur.....	26
Bijlage 1 Wettelijk kader.....	27

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De Provincie Noord-Holland is voornemens om het tracé van de N244 tussen Alkmaar en Akersloot te reconstrueren. De N244 loopt hier langs de oostoever van het Noordhollandsch Kanaal. Tussen de rijbaan en de oever van het kanaal staat een bomenrij, een rij populieren van 30 tot 40 jaar oud. In het kader van de reconstructie is de provincie voornemens de bomenrij gefaseerd over een periode van circa 10 jaar te kappen.

Uitgangspunt voor de groeninrichting tijdens de reconstructie is de 'Uitwerkingsnota Groenzones provinciale infrastructuur 2 Alkmaar e.o.'. Hierin staat:

'geen bomenrij tussen tracé en kanaal. Alle opgaande oeverbegroeiing verwijderen voor maximaal zicht over kanaal. Aan de overzijde van het kanaal een stevige dubbele bomenrij ontwikkelen (Boekelerdijk).

Langs gehele Westdijk: Geen beplanting langs de weg, erven uitgezonderd. Ter hoogte van de individuele boerderijerven de ventweg aan de oostzijde aanplanten met een kleine maat fruitbomen die refereren naar de grotendeels verdwenen fruitboomgaarden.

Bestaande groene kragen rond erven zoveel mogelijk bevorderen/intact laten. Dijktafud tussen tracé en ventweg ontwikkelen als ecologische berm.'

In de voorbereiding is een oriënterende natuurtoets uitgevoerd, gevolgd door een nader onderzoek naar vleermuizen in 2016. Uit dit onderzoek blijkt dat het Noordhollandsch Kanaal en de bomenrij een functie hebben voor vleermuizen (Van Lieshout, 2016). Bij de kap van de bomenrij zal daarom rekening moeten worden gehouden met deze functie.

- De bomenrij is onderdeel van het jachtgebied voor gewone dwergvleermuis, het heeft geen functie als vliegroute. Er zijn ook geen verblijfplaatsen van vleermuizen in de bomenrij aanwezig.
- Het Noordhollandsch Kanaal heeft een functie als vliegroute voor vleermuizen. Op windere dagen vliegen dieren met name langs de oostoever en kan de bomenrij bijdragen aan de beschutting langs de rietoever.

In het kader van de Wet natuurbescherming zijn in dit rapport maatregelen opgesteld om gefaseerde kap van de bomen mogelijk te maken en vervangend jachtgebied aan te bieden voor vleermuizen, waarbij de functie van het Noordhollandsch Kanaal als vliegroute voor vleermuizen behouden blijft.

Voor uitvoering van de werkzaamheden wordt een ontheffing Wet natuurbescherming aangevraagd op grond van veiligheid en dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard (Artikel 3.8 lid 5). Voorliggend rapport vormt samen met de in 2016 door Adviesbureau E.C.O. Logisch uitgevoerde inventarisatie een onderbouwing voor deze aanvraag.

De Wet natuurbescherming heeft als doel het behoud van de biodiversiteit en duurzaam gebruik van de bestanddelen daarvan. Sommige handelingen en ontwikkelingen kunnen de natuur, en daarmee de biodiversiteit, schaden en zijn daarom krachtens de wet verboden. Is dat het geval dan is er ontheffing nodig voor het overtreden van een verbodsbepaling. In specifieke gevallen geldt een vrijstellingsregeling. Als de schade betrekking heeft op een Natura 2000-gebied moet een vergunning worden aangevraagd.¹

1.2 Beschermde gebieden

Het plangebied ligt op circa 3 km afstand van het Natura 2000-gebied de Eilandspolder en maakt geen deel uit van Natuurnetwerk Nederland. De gefaseerde kap van de bomenrij zal lokaal effect hebben op het gebruik van de bomenrij als jachtgebied voor vleermuizen. Effecten op de instandhoudingsdoelen voor de Eilandspolder of verder weg gelegen Natura 2000-gebieden of de NNN zijn op voorhand uit te sluiten.

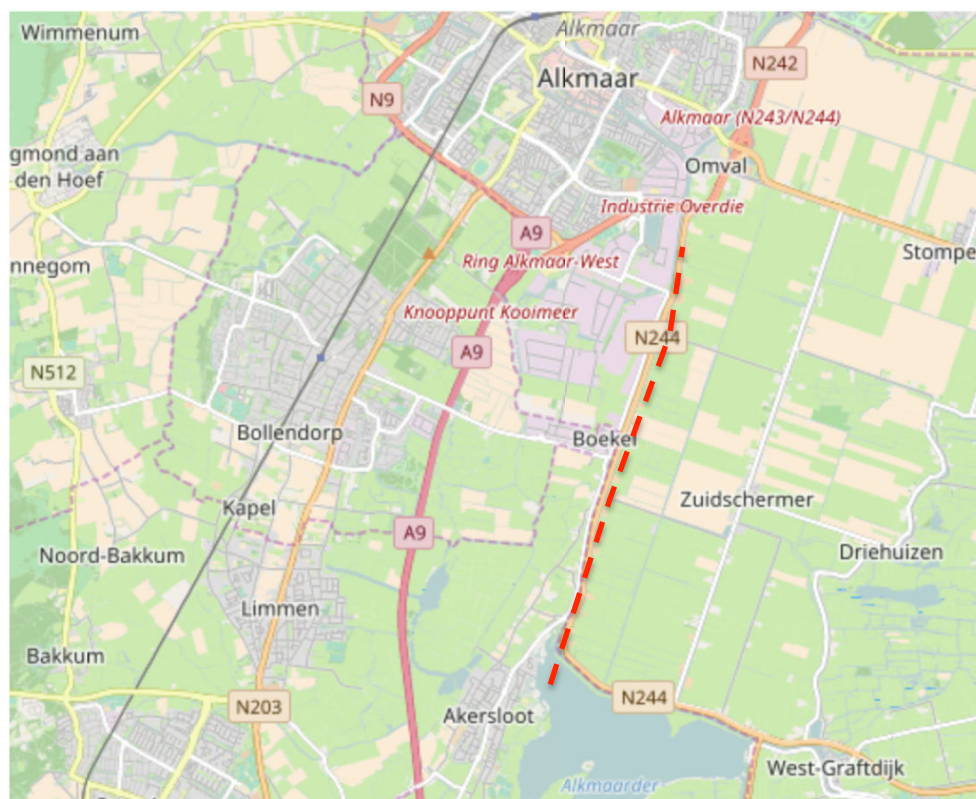
Effecten op beschermde natuurgebieden zijn niet van toepassing en blijven verder buiten beschouwing.

¹ Zie voor de doelstelling en regels van de Wet natuurbescherming het wettelijk kader in de bijlage.

2 Plangebied en werkzaamheden

2.1 Ligging en beschrijving plangebied

Het tracé van de N244 tussen Alkmaar en Akersloot is vijf kilometer lang en loopt langs de oostoever van het Noordhollandsch Kanaal vanaf de aansluiting op de N242 bij Boekelermeer tot aan Akersloot (hm 0 tot hm 5,33, figuur 2.1). Het gebied aan de oostzijde van de N244 bestaat uit open agrarisch gebied zonder woonkernen of bos. Langs de N244 loopt hier de parallelweg Westdijk met daarop aansluitend boerenerven.

Figuur 2.1 Ligging plangebied (rode stippellijn) N244 Alkmaar - Akersloot (ondergrond: Data by OpenStreetMap.org contributors under CC BY-SA 2.0 license).

Tussen de N244 en de oever van het kanaal loopt een grasberm met een enkele bomenrij, een rij populieren van 30 tot 40 jaar oud. De bomen zijn hoog opgekrond, er is geen ondergroei aanwezig (foto 1). De bomenrij is plaatselijk onderbroken. De oever van het kanaal langs de N244 bestaat uit basaltblokken met een dichte rietbegroeiing.

De oever aan de overzijde van het kanaal, langs de Boekelerdijk, heeft geen rietzone, maar sluit direct aan op de grasberm (foto 2). De berm tussen de weg en het kanaal is hier smal en bevat geen bomenrij. Aan de zijde van de polders is de berm langs de

Boekelerdijk voor een groot deel ingeplant met een dubbele bomenrij met een ondergroei van struiken (foto 3).

Foto 1 *Zicht op de bomenrij langs de N244 bij het Noordhollandsch Kanaal.*

Foto 2 *Oevers langs het Noordhollandsch Kanaal met N244 aan de overzijde (links), de bomenrij eindigt bij de veerpont.*

Foto 3 Dubbele bomenrij met ondergroei langs het Noordhollandsch Kanaal en de Boekelerdijk.

2.2 Uit te voeren werkzaamheden

Met de reconstructie wordt de weg verbreed, er wordt geen wegverlichting aangebracht.

De uit te voeren werkzaamheden bestaan uit de gefaseerde kap van de populieren tussen de N244 en het Noordhollandsch Kanaal. Na de reconstructie is geen nieuwe bomenrij in de bermen van de N244 voorzien.

In het vlakke deel van de middenberm tussen N244 en de ventweg / parallelweg Westdijk kunnen conform het advies in de uitwerkingsnota ter hoogte van de erven fruitbomen worden aangeplant. Tevens is in de uitwerkingsnota geadviseerd het dijktaalud tussen tracé en de parallelweg Westdijk als ecologische berm te ontwikkelen. De in dit rapport voorgestelde maatregelen t.b.v. vleermuizen sluiten hier op aan.

Andere maatregelen die in de uitwerkingsnota zijn geadviseerd betreffen het ontwikkelen van een dubbele bomenrij aan de overzijde van het kanaal en bevorderen van groene kragen rond erven (zie hoofdstuk 1). Hiervoor zijn in dit rapport geen maatregelen t.b.v. vleermuizen opgenomen (zie 4.3 voor toelichting).

Bruggen over het Noordhollandsch Kanaal

De werkzaamheden worden uitgevoerd in het kader van de reconstructie van de N244. Reconstructie werkzaamheden bij bruggen hebben een ander tijdspad en zijn hier bij de beoordeling van de kap van de bommenrij buiten beschouwing gebleven.

Uitgangspunt is dat de doorgaande vliegroute tijdens de reconstructie in het zomerhalfjaar ten alle tijden voor vleermuizen beschikbaar blijft en er dus geen sprake is van een tijdelijk afsluiten van het wateroppervlak.

Vooralsnog kan dan op basis van het uitgevoerde onderzoek gesteld worden dat voor zover de werkzaamheden in het winterhalfjaar worden uitgevoerd effecten op vliegroutes van vleermuizen zijn uit te sluiten.

Bij werkzaamheden in de zomer zijn effecten op vliegroutes van vleermuizen te voorkomen door het 's avonds verlichten van het wateroppervlak te vermijden.

3 Betekenis voor vleermuizen

3.1 Beschikbare gegevens

In 2016 is onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd over het gehele tracé langs de N244 van vijf kilometer. Voor een beschrijving van dit onderzoek en details over resultaten wordt verwezen naar het rapport van E.C.O. Logisch (Van Lieshout, 2016).

3.2 Functie voor vleermuizen

De onderstaande tekst is ontleend aan het rapport van E.C.O. Logisch (Van Lieshout, 2016).

Algemeen

Er zijn langs de N244 foeragerende individuen van de gewone dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis waargenomen. De dichtheden variëren over de hele zone, sommige zones worden iets intensiever gebruikt. De laatvlieger en rosse vleermuis zijn slechts een enkele keer waargenomen langs deze zone. De gewone dwergvleermuis, meervleermuis en ruige dwergvleermuis gebruiken de zone echter vrij intensief.

Bomenrij

De bomenrij wordt gebruikt als foerageergebied, waarbij grotere dichtheden aangetroffen worden wanneer de wind harder wordt. De luwte van de bomenrij wordt hierbij benut om te kunnen foerageren bij mindere omstandigheden. De zone wordt ook gebruikt om zich langs te verplaatsen, maar van een typische vliegroute van en naar het foerageergebied is geen sprake. Er zijn geen opeenvolgende individuen in gestrekte vlucht waargenomen. Dit is waarschijnlijk te verklaren doordat ze bij de bomenrij reeds in hun foerageergebied aanwezig zijn. Waar de gewone dwergvleermuis het gehele seizoen in min of meer dezelfde dichtheden is waargenomen, is een piek in de aanwezigheid van de ruige dwergvleermuis vastgesteld in het najaar. In deze periode is sprake van een trekbeweging van vrouwtjes van de ruige dwergvleermuis. Deze brengen de zomer over het algemeen meer door in Oost-Europa en trekken naar West-Europa om te paren.

Noordhollandsch Kanaal

De meervleermuis foerageert langs de complete zone, maar is minder gebonden aan de bomenrij. Ze zijn echter wel bij winderige omstandigheden meer onder de oostoever waargenomen. Er is een duidelijke piek waargenomen van foerageeractiviteit van de meervleermuis in de zomer. In het najaar zijn slechts enkele individuen waargenomen, waar in de zomerperiode grotere aantallen zijn waargenomen.

Er is een vliegroute van 13 individuen van de meervleermuis waargenomen over het Noordhollandsch Kanaal. Deze vliegroute is tijdens een avondinventarisatie vastgesteld en loopt vanuit het noorden richting het zuiden en het Alkmaardermeer. De vliegroute is met de

boot, batdetector en zaklamp vastgesteld, waarbij op lage snelheid tegen de richting van de vliegroute is ingevaren. Het aantal individuen dat gebruik maakt van de vliegroute is bepaald door het optellen en aftrekken van passerende individuen. Dit heeft op deze wijze plaats gevonden omdat de meervleermuis hier ook foerageert en niet enkel in gestrekte vlucht passeert.

Conclusie

De zone van vijf kilometer met te kappen bomen vormt in het gehele seizoen een jachtgebied voor de gewone dwergvleermuis, meervleermuis en ruige dwergvleermuis, en in mindere mate laatvlieger en rosse vleermuis, een foerageergebied met een aanzienlijk belang voor deze soorten. De bomenrij biedt dekking tijdens winderige omstandigheden en zorgt voor een minimale lichtuitstraling op het Noordhollandsch Kanaal op de locaties waar lantaarnpalen langs de bomenrij staan.

Het Noordhollandsch Kanaal heeft betekenis als vliegroute van de meervleermuis en er wordt veelvuldig gevoerageerd. Verstoring van deze vliegroute kan leiden tot een verslechterde staat van instandhouding van de lokale populatie van de meervleermuis (Van Lieshout, 2016).

Opmerkingen bij de bovenstaande resultaten.

In de conclusie wordt gesproken van een foerageergebied met een 'aanzienlijk belang' voor de aangetroffen soorten. Dit betreft het kanaal, de oever en de bomen samen, waarbij de bomenrij met name dekking biedt bij wind.

Langs de N244 is geen wegverlichting aanwezig, behoudens een lantaarnpaal bij een oprit en wegverlichting bij het veerpont. Het effect van de bomen op lichtuitstraling naar het kanaal zal dus lokaal voorkomen.

De bomenrij heeft een functie als jachtgebied. Deze zal met name voor jagende gewone dwergvleermuizen, ruige dwergvleermuizen en (incidentele) laatvliegers van belang zijn. Deze zullen lokaal een verblijfplaats hebben, daar voor deze soorten geen vliegroute is vastgesteld. Verblijfplaatsen zullen op en rond de erven langs de N244 voorkomen. In de bomenrij zelf zijn geen verblijfplaatsen vastgesteld.

De bomenrij zal geen betekenis hebben voor jagende meervleermuizen, deze zijn bij het jagen aan water gebonden. Het kanaal vormt voor hen een jacht- en vliegroute. De in de conclusie door Van Lieshout (2016) vermelde betekenis zal met name samenhangen met winderige dagen waarbij meervleermuizen meer langs de oostoever jagen.

De betekenis van de oostoever voor vleermuizen op winderige dagen is opvallend. In ons land overheersen de zuidwesten winden en dan zouden de dieren vooral onder de westoever verwacht worden. De westoever heeft echter in tegenstelling tot de oostoever geen opgaande oeverbegroeiing, waardoor enige vorm van dekking hier ontbreekt. De voorkeur voor de oostoever zal dan ook verband houden met de dichte rietzone langs de oostoever die langs de westoever afwezig is.

3.3 Autonome ontwikkeling

De populieren langs de N244 vormen momenteel geen verhoogd risico voor de weggebruiker. De verwachting is echter dat deze bomen vanwege de standplaats en de soorteigenschappen in de (nabije) toekomst wel een verhoogd risico gaan vormen (aftakelingsfase). Hierdoor zullen de bomen met het oog op de veiligheid op den duur verwijderd dan wel vervangen moeten worden.

Afhankelijk van de omvang waarmee de populieren verwijderd dan wel vervangen moeten worden, is het onontkoombaar dat de functie voor vleermuizen in de komende jaren wordt aangetast. Bij een geleidelijke vervanging door kap van incidentele slechte bomen zal de functie als jachtgebied behouden kunnen blijven. Echter bij vervanging van een groot aantal bomen door jonge bomen zal de betekenis van de bomenrij als jachtgebied sterk afnemen. De jonge bomen bieden nog weinig bescherming tegen wind en ook zal het aanbod aan insecten beduidend lager zijn dan bij oudere volgroeide bomen.

Daar alle populieren langs de N244 een vergelijkbare ouderdom hebben is het aannemelijk dat op een termijn van een tiental jaar (de populieren zijn dan circa 50 jaar oud) een groot deel van de bomenrij vervangen is dan wel vervangen moet worden. Daarmee zal, ook als er geen reconstructie wordt uitgevoerd, de betekenis als jachtgebied tijdelijk afnemen totdat de bomen weer voldoende hoogte hebben bereikt. Het zal minimaal een vijftal jaar duren, afhankelijk van de hoogte van de nieuw aangeplante bomen en hun groeisnelheid, voordat de bomen enige mate van beschutting bieden.

Conclusie

Gelet op de leeftijd van de bomen langs de N244 is het onontkoombaar dat binnen een aantal jaren bomen vervangen moeten worden. Dit betekent dat bij de autonome ontwikkeling (zonder reconstructie) de functie van de bomenrij als jachtgebied voor vleermuizen plaatselijk zal worden aangetast.

4 Effecten op vleermuizen

4.1 Bomenrij N244

Effect op de kwaliteit jachtgebied

De bomenrij langs de N244 wordt als jachtgebied met name gebruikt door gewone en ruige dwergvleermuizen, incidenteel is ook laatvlieger waargenomen. Deze dieren kunnen verblijfplaatsen hebben op en rond erven in de omgeving. In de bomenrij zelf zijn geen verblijfplaatsen voor vleermuizen aangetroffen.

Met de kap van de bomenrij langs de N244 wordt het aanbod aan jachtgebied voor gewone en ruige dwergvleermuizen aangetast. De bomen worden in mindere mate gebruikt door laatvlieger en rosse vleermuis.

Het is niet bekend waar de vleermuizen die langs de bomenrij jagen vandaan komen. Er zijn geen indicaties dat de bomenrij als vliegroute functioneert voor gewone en ruige dwergvleermuizen die hier jagen en elders verblijven. Dit lijkt ook niet aannemelijk. In de polder grenzend aan de N244 ontbreken opgaande lijnvormige structuren die van betekenis kunnen zijn als vliegroute voor soorten als gewone en ruige dwergvleermuizen en laatvlieger die in Zuidschermmer – de dichtstbij zijnde woonkern – kunnen verblijven.

De bomenrij langs de N244 sluit in het noorden wel aan op de bebouwing van Alkmaar, deze ligt echter vooral aan de westzijde van het kanaal. Voor gewone en ruige dwergvleermuizen en laatvlieger die verblijfplaatsen aan de westzijde van het kanaal hebben vormt het kanaal een barrière. Deze is weliswaar niet onoverkomelijk, maar de dubbele bomenrij aan de westzijde van het kanaal vormt voor deze dieren een in potentie geschikt jachtgebied.

Het is dan ook aannemelijk dat de dieren die langs de bomenrij jagen lokaal een verblijfplaats hebben bij de boerenerven langs de Westdijk. Voor de dieren die hier verblijven vormen de opgaande beplanting rond de erven samen met de bomen langs de N244 geschikte jachtplekken in het verder open poldergebied.

Met de kap van de bomenrij langs de N244 wordt het jachtgebied voor **gewone en ruige dwergvleermuizen** en **laatvlieger** aangetast. Dit kan een effect hebben op de kwaliteit van verblijfplaatsen van lokaal op en rond de erven verblijvende vleermuizen. Voor deze dieren is in het open poldergebied geen vervangend jachtgebied aanwezig. De dichtstbij zijnde opgaande begroeiing bevindt zich direct aan de westzijde van het Noordhollandsch Kanaal.

De **rosse vleermuis** is bij zijn verplaatsing door het landschap niet gebonden aan lijnvormige structuren. Het Noordhollandsch Kanaal is voor deze vleermuis geen barrière, de begroeiing aan weerszijde van het kanaal maken deel uit van het jachtgebied. De rosse vleermuis heeft een grote actieradius en kan op vele kilometers

van zijn verblijfplaats jagen, het aanbod aan jachtgebied zal daarmee niet beperkend zijn.

De **meervleermuis** jaagt boven het wateroppervlak en zoekt op winderige dagen beschutting bij de rietzone op (zie par 4.2). De meervleermuis is niet afhankelijk van de bomenrij. Zolang met werkzaamheden de functie van het kanaal en de oeverzone als jacht- en vliegroute behouden blijft zijn er geen effecten voor de meervleermuis.

Effect op het aanbod aan verblijfplaatsen (kwantiteit)

De kap van de bomenrij langs de N244 heeft geen effect op het aanbod aan verblijfplaatsen.

Staat van instandhouding

De kap van de bomenrij langs de N244 heeft effect op lokaal verblijvende dieren van gewone en ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Voor gewone en ruige dwergvleermuis wordt de huidige staat van instandhouding als gunstig beschouwd. De kap van de bomenrij heeft geen invloed op de regionale of landelijke staat van instandhouding van deze soorten.

Laatvlieger staat op de rode lijst, de status is kwetsbaar. De laatvlieger kan goed profiteren van het versterken van het aanbod aan opgaand groen ter hoogte van de erven zoals beschreven in paragraaf 4.3. Het is echter niet uitgesloten dat als gevolg van de kap dieren naar verblijfplaatsen elders trekken. De laatvlieger is slechts incidenteel jagend bij de bomenrij aangetroffen, met name in het noordelijk deel bij Alkmaar. Dit kan als het aantal dieren dat in de omgeving verblijft beperkt is tot enkele exemplaren. Ook kunnen de dieren maar beperkt deel van het jaar in het plangebied verblijven en op andere momenten elders jagen. Er is geen indicatie van een lokale populatie. Mochten dieren een voorkeur hebben voor jachtplekken in de omgeving is dit een lokaal effect. Er worden geen verblijfplaatsen vernietigd en het aanbod aan jachtplekken in de regio wordt met de ingreep niet wezenlijk aangetast. De kap van de bomenrij heeft dan geen invloed op de regionale of landelijke staat van instandhouding van deze soort.

Beoordeling ten aanzien van verbodsbepalingen

Omdat de kap van de bomenrij langs de N244 effect heeft op het jachtgebied van vleermuizen en daarmee de kwaliteit van verblijfplaatsen wordt dit beschouwd als een overtreding van de Wet natuurbescherming: vernielen of beschadigen voortplantingsplaatsen of rustplaatsen (Wnb art. 3.5.4).

4.2 Noordhollandsch Kanaal

Effect op de kwaliteit verblijfplaatsen

Het Noordhollandsch Kanaal wordt als jachtgebied gebruikt door **meervleermuizen**. Deze dieren kunnen verblijfplaatsen hebben in dorpen en andere woonkernen in de regio.

De dieren gebruiken het gehele kanaal maar zijn bij windiger omstandigheden meer onder de oostoever waargenomen. De bomenrij aan de oostzijde, langs de N244, kan wind breken als deze vanuit het oosten waait. Daar de bomen hoog opgekroond zijn zal het windbrekende effect op het water echter beperkt zijn. Bij westenwind zal de bomenrij aan de westzijde van het kanaal de wind boven het water breken. Deze bomenrij bevindt zich weliswaar aan de polderzijde van de weg langs het kanaal, maar bestaat uit een dubbele bomenrij met een gesloten ondergroei van struiken en zal daarmee de wind sterker breken dan een bomenrij zonder opgaande ondergroei.

Het gebruik van de oostoever bij windiger dagen zal met name samenhangen met de hier aanwezige rietstrook. Hier kan aanbod aan insecten hoger zijn omdat deze de luwte van het riet opzoeken, ook voor de vleermuizen zal de rietstrook plaatselijk luwte geven.

Langs de N244 is geen wegverlichting aanwezig, behoudens bij het veer en een enkele toerit. De bomenrij langs de N244 zal geen of nauwelijks effect hebben op de mate van verlichting door wegverkeer op het kanaal. Daarvoor zijn de bomen te hoog (circa 4 meter) opgekroond.

De kap van de bomenrij op gebruik van het kanaal als jachtplek en vliegroute voor meervleermuizen zal zeer beperkt zijn. Daarmee zal geen sprake zijn van kwalitatieve effecten op verblijfplaatsen van meervleermuizen in de regio.

Met de reconstructie wordt de weg verbreed, er wordt geen wegverlichting aangebracht. Hierbij is het van belang dat verstoring door wegverkeer (m.n. verlichting) als gevolg van de reconstructie niet zal toenemen.

Effect op het aanbod aan verblijfplaatsen (kwantiteit)

Omdat er geen effect is op de kwaliteit van verblijfplaatsen van boven het kanaal jagende meervleermuizen is er ook geen effect op het aanbod aan verblijfplaatsen.

Staat van instandhouding

De landelijke staat van instandhouding van de meervleermuis is matig ongunstig². Als gevolg van de kap van de bomenrij treden geen effecten op het gebruik van het kanaal door meervleermuizen op. De kap heeft dan ook geen effect op staat van instandhouding van de soort.

Beoordeling ten aanzien van verbodsbepalingen

Omdat de kap van de bomenrij langs de N244 geen effect heeft op verblijfplaatsen van de meervleermuis is er ten aanzien van deze soort geen sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming.

² Profielen Habitatsoorten, versie 1 september 2008. Meervleermuis (*Myotis dasycneme*) H1318.

Een toename van verstoring van boven het kanaal jagende vleermuizen als gevolg van verlichting van het wegverkeer door reconstructie van de N244 moet worden voorkomen.

4.3 Maatregelen in het kader van de kap

Alternatieven

In het kader van de kap van bomen zijn enkele alternatieven onderzocht, waaronder maatregelen die genoemd zijn in de 'Uitwerkingsnota Groenzones provinciale infrastructuur 2 Alkmaar e.o. ':

1. Het aanplanten van een nieuwe bomenrij langs het kanaal.
2. Het realiseren van opgaande beplanting (fruitbomen) ter hoogte van de erven in de oostelijke berm (polderzijde).
3. Het versterken van de bomenrij langs de Boekelerdijk.
4. Niets doen. Is geen optie.

1 Het aanplanten van een nieuwe bomenrij langs het kanaal is om praktische redenen niet realistisch. Na de wegverbreding moet vanuit verkeersveiligheid rekening worden gehouden met de obstakelvrije zone (6 meter bij 80 km/u, CROW 2004 in: Louwerse *et al.* 2012, SWOV, 2013). Daardoor is er te weinig ruimte voor aanleg van een nieuwe bomenrij langs het kanaal. Dit is alleen realiseerbaar indien de gehele lengte van de bomenrij (5 km) van een geleiderail wordt voorzien. Deze maatregel is niet proportioneel, het vergt een investering die niet in verhouding staat tot het effect van de kap van de bomenrij op het foerageergebied van vleermuizen.

Bij het gefaseerd vervangen van de bomen moet de foerageerfunctie behouden kunnen blijven, maar na enige jaren treedt weer een aftakelingsfase op en dit vormt weer een risico voor weggebruiker, vervanging van de bomenrij zal dan opnieuw spelen.

2 Het realiseren van een opgaande beplanting met (fruit)bomen in combinatie met ecologisch bermbeheer, zoals genoemd in de uitwerkingsnota (zie par 1.1), kan zich in enkele jaren voldoende ontwikkeld hebben om vleermuizen een aantrekkelijke jachtplek te bieden. Een beplanting in de oostelijke berm is praktisch gezien haalbaar en kan aansluiten op de plaatselijk aanwezige beplanting rond de erven langs de N244. De beplanting zal vooral een functie hebben als jachtplek voor dieren die lokaal hun verblijfplaats hebben.

Bij het realiseren van de opgaande beplanting zal rekening moeten worden gehouden met floristisch waardevolle bermen. Op basis van de NDFF liggen deze met name in het noordelijk deel van het tracé (hm 0.7 – 1.1).

3 In de uitwerkingsnota staat aangegeven: *Aan de overzijde van het kanaal een stevige dubbele bomenrij ontwikkelen (Boekelerdijk)*. Langs de Boekelerdijk is reeds een dubbele bomenrij met dichte ondergroei aanwezig. De bomenrij ontbreekt alleen ter hoogte van bebouwing. De bomenrij zal een functie hebben als jachtgebied voor vleermuizen die hun verblijfplaats aan de westzijde van het kanaal hebben. Het

huidige gebruik van deze bomenrij door vleermuizen is niet in het kader van de reconstructie van de N244 onderzocht, maar gezien de hoogte en samenstelling is deze in de huidige situatie geschikt als jacht- en als vliegroute voor vleermuizen. Versterken van de bomenrij vanuit een functie voor vleermuizen, wordt dan ook niet nodig geacht. Deze optie uit de uitwerkingsnota zal weinig meerwaarde hebben voor vleermuizen die aan de oostzijde van het kanaal verblijven en is dan ook niet als maatregel in het kader van de kap van de bomenrij opgenomen.

4 Niets doen na het kappen van de bomenrij betekent een verlies aan jachtplekken die met name op windere dagen voor lokaal voorkomende dieren van betekenis zijn. Effecten op vleermuizen met verblijfplaatsen bij de erven langs de N244 zijn dan niet uit te sluiten. Niets doen is dan ook geen optie.

De onderstaande maatregelen hebben betrekking op het tweede en meest realistische alternatief en sluiten aan bij het in de uitwerkingsnota genoemde aanplanten van fruitbomen en ontwikkelen van het dijktaalud als ecologische berm. Met deze maatregelen wordt de functie van lokale structuren langs het Noordhollandsch Kanaal als jachtgebied voor vleermuizen versterkt.

Met een gefaseerde kap wordt de betekenis van de bomenrij als jachtgebied over een periode van circa 10 jaar geleidelijk afgebouwd. De bomenrij langs de N244 raakt plaatselijk onderbroken en vormt geen aaneengesloten jachtgebied meer. De functie als jachtgebied wordt overgenomen door de nieuwe beplanting in de berm tussen de N244 en ventweg.

De bomenrij staat als jachtgebied niet op zichzelf, ook het kanaal en de oever worden door vleermuizen gebruikt. Deze elementen blijven behouden.

Kap van bomenrij N244

De kap van bomenrij langs de N244 wordt gefaseerd uitgevoerd over een periode van circa 10 jaar. De fasering wordt afgestemd met de aanleg van vervangende beplanting. Dat wil zeggen dat de beplanting in de berm tussen de N244 en ventweg eerst worden aangeplant. Daarna worden de populieren gefaseerd over een periode van circa 10 jaar gekapt. In deze periode kan de beplanting in de berm tussen de N244 en ventweg tot ontwikkeling komen.

Doel van de maatregel

Het geleidelijk afbouwen van de betekenis van de bomenrij als jachtgebied voor vleermuizen en versterken van jachtplekken rond de erven. De dieren worden door het gefaseerd kappen in de gelegenheid gesteld alternatieven in gebruik te nemen en te profiteren van maatregelen als het versterken van jachtgebied rondom de erven. Het uitgangspunt is hierbij dat het bij de gefaseerde kap met name gaat om effecten op dieren die op erven langs de N244 verblijven.

Uitvoering

Periode 2017 – circa 2027.

- Gestart wordt met het beplanten van de berm.
- De kap begint met uitdunnen van de bomenrij zodanig dat de structuur gehandhaafd blijft.
- Vervolgens worden bomen grenzend aan open ruimte gekapt.
- Tenslotte worden bomen ter hoogte van de erven en inmiddels opgegroeide bermbeplanting gekapt.

De eerste en tweede kap worden zodanig uitgevoerd dat de doorgaande laanstructuur zoveel mogelijk gehandhaafd blijft. De bomenrij wordt uitgedund, hiaten in de laan betreffen dan niet meer dan één boom. In de volgende jaren wordt met name vanuit de open ruimte tussen de boerenerven gekapt, de bomen ter hoogte van de erven en de inmiddels opgegroeide beplanting (zie hierna) worden als laatste gekapt. Voor de totale kapperperiode wordt een periode van circa 10 jaar aangehouden. Indien door omstandigheden een langer periode nodig is heeft dit geen negatieve gevolgen voor de kwaliteit van het jachtgebied.

Aanbrengen beplanting langs de N244

Bij veel van de erven langs de Westdijk is hoog opgaande beplanting aanwezig. Bij reconstructie van de N244 wordt de berm tussen de provinciale weg en parallelweg voorzien van een beplanting met een dubbele rij bomen of struiken. De uitwerkingsnota gaat uit van de aanplant van fruitbomen. Fruitbomen in combinatie met een ecologisch bermbeheer (zoals aangegeven in de uitwerkingsnota) voorziet in een insectenrijk habitat dat aantrekkelijk moet zijn als jachtgebied voor vleermuizen. De beplanting wordt, zoals in de uitwerkingsnota is voorzien, aangebracht ter hoogte van de erven, om de functie van de daar aanwezige beplanting als jachtgebied voor vleermuizen te versterken.

In plaats van fruitbomen kan ook struweel worden aangeplant. Struweel bestaande uit soorten als meidoorn, sleedoorn, lijsterbes en vlier vormen eveneens luwe plekken met een goed aanbod aan insecten en vergt minder onderhoud.

Doel van de maatregel

Het plaatselijk versterken van het aanbod aan jachtplekken voor dieren die op erven langs de N244 verblijven.

Het ecologisch bermbeheer is gericht op een kruidenrijke bermbegroeiing. Op enkele plekken langs de N244 is reeds een kruidenrijke bermbegroeiing aanwezig.

Uitvoering

Periode 2018 – 2019.

De beplanting met fruitbomen wordt ter hoogte van de erven aangebracht. De beplanting bestaat uit een dubbele rij fruitbomen in vakken over een lengte van 100 meter (zie figuur 4.1). Met ruim 20 erven langs het tracé komt dit overeen met een totaal van ruim 2 kilometer aan beplante berm.

Voor de aanplant kunnen halfstam fruitbomen gebruikt worden. Deze kunnen 5 tot 6 meter hoog worden en zijn geschikt voor wegbermen. Afhankelijk van de standplaats kunnen ze een leeftijd 60 – 100 jaar krijgen³.

In plaats van fruitbomen kan ook struweel worden aangeplant met soorten als meidoorn, sleedoorn, lijsterbes en vlier.

Bij ecologisch bermbeheer wordt uitgegaan van extensief maaibeheer met afvoer van het maaisel.

De aanwezige bomen langs de N244 worden ter hoogte van de erven als laatste gekapt om jagende vleermuizen bij wind afdoende beschutting te bieden zolang de fruitbomen nog in ontwikkeling zijn. Dit zal met name de eerste 5 jaar van belang zijn.

De berm onder de fruitbomen is grazig en krijgt een extensief maaibeheer gericht op de ontwikkeling van een kruidenrijke vegetatie.

De berm in de open delen in het landschap tussen de erven kan vrij blijven van beplanting met bomen en struiken.

Figuur 4.1 Voorbeeldinrichting locatie beplantingen.

Situatie na afronding van de werkzaamheden

Na afronding van de gefaseerde kap is de bomenrij als onderdeel van het jachtgebied van vleermuizen vervangen door bermvakken met een dubbele rij van fruitbomen van 5 tot 6 meter hoog en een kruidenrijke ondergroei. Gewone en ruige dwergvleermuis die met name van de bomenrij gebruik maken jagen rond de erven en de bermvakken met fruitbomen.

³ Handboek Hoogstamfruit Deel 1 Basiskennis Hoogstamfruit; <https://avevewinkels.be>; <http://www.fruittuin.com>

Het Noordhollandsch Kanaal met de oostoever behoudt zijn functie als jacht- en vliegroute voor vleermuizen, waaronder de meervleermuis. Deze soort jaagt boven water en is daarmee niet afhankelijk van de huidige bomenrij. De rietzone langs de oostoever blijft behouden. De berm tussen het kanaal en de N244 wordt extensief beheert waardoor zich een overgang van grasberm naar ruigte langs het riet heeft ontwikkeld (zie par 4.4).

4.4 Aanvullende maatregelen

De onderstaande maatregel is niet noodzakelijk om de kwaliteit van het jachtgebied aan de oostkant van het kanaal te behouden. De maatregel geldt als aanbeveling om de kwaliteit van het kanaal zelf als jacht- en vliegroute te verbeteren.

Oostoever van het Noordhollandsch Kanaal

De oeverzone langs het kanaal met de rietzone en grasberm tussen kanaal en de N244 kan betekenis hebben als jachtgebied voor **kleine marterachtigen**. Met de kap van de bomen langs het kanaal en het verwijderen van de stronken neemt de dekking voor kleine marterachtigen af. Door een extensief maaibeheer voor de berm tussen kanaal en de N244 gericht op een overgang van gras naar ruigte langs de rietstrook blijft dekking aanwezig voor kleine marterachtigen die langs het kanaal trekken of in de berm en langs de oever jagen.

Westoever van het Noordhollandsch Kanaal

De westoever van het Noordhollandsch Kanaal wordt op dezelfde wijze met een rietstrook ingericht en beheert als de oostoever. Deze maatregel is erop gericht de functie van het kanaal als jachtgebied te verbeteren, de maatregel is niet noodzakelijk om negatieve effecten te voorkomen.

Doel van de maatregel

Op windere dagen hebben meervleermuizen die boven het open water jagen een voorkeur voor de oostoever. Deze voorkeur zal sterk samenhangen met de alleen hier aanwezige rietoever. Langs de westoever is geen oeverbeplanting aanwezig. Door langs de westoever een vergelijkbare oeverinrichting te realiseren als bij de oostoever zal de betekenis van de westoever en daarmee het gehele kanaal als jachtgebied voor vleermuizen kunnen worden versterkt.

Uitvoering

Nader te bepalen.

5 Conclusie voor ontheffingsaanvraag

5.1 Beschikbare gegevens

In 2016 is onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd over het gehele tracé van vijf kilometer langs de N244 (Van Lieshout, 2016).

De bomenrij langs de N244 wordt door vleermuizen gebruikt als jachtgebied.

De bomenrij heeft geen functie als vliegroute of verblijfplaats voor vleermuizen, of broedvogels met een jaarrond beschermde nestplaats.

Het Noordhollandsch Kanaal heeft betekenis als jachtgebied en vliegroute, met name voor meervleermuizen.

5.2 Overtreding verbodsbepalingen

Met de kap van de bomenrij langs de N244 is het onontkoombaar dat jachtgebied van vleermuizen wordt aangetast.

De aantasting van jachtgebied kan effecten hebben op het gebruik van verblijfplaatsen van dieren in de omgeving van de N244, dit kan beschouwd worden als overtreding van Artikel 3.5 lid 4 van de Wet natuurbescherming: *“Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.”*

De kap van bomen zal gefaseerd over een periode van circa 10 jaar, jaarlijks buiten het broedseizoen worden uitgevoerd. Daarmee wordt overtreding ten aanzien van broedvogels voorkomen.

Een toename van verstoring van boven het kanaal jagende vleermuizen als gevolg van verlichting van het wegverkeer door reconstructie van de N244 moet worden voorkomen.

5.3 Ontheffingsaanvraag

Voor uitvoering van de kap van de bomen langs de N244 wordt ontheffing aangevraagd voor **gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger**, voor Artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming. Deze soorten zijn jagend langs de bomenlaan aangetroffen. De ontheffing wordt aangevraagd voor de aantasting van het jachtgebied en daarmee het gebruik van de verblijfplaatsen van deze soorten. De verblijfplaatsen liggen buiten de zone met de ingreep.

Overwegingen met betrekking tot de maatregelen

1. De populieren langs de N244 vormen momenteel geen verhoogd risico voor de weggebruiker. De verwachting is echter dat deze bomen vanwege de standplaats en de soorteigenschappen in de (nabije) toekomst wel een verhoogd risico gaan vormen. Hierdoor zullen de bomen met het oog op de veiligheid op den duur toch moeten worden verwijderd dan wel vervangen, waarmee het behoud van jachtgebied niet gewaarborgd wordt.
2. Voor reconstructie van de N244 moet rekening worden gehouden met randvoorwaarden ten aanzien van de verkeersveiligheid. Er geldt een obstakelvrije zone van 6 meter en objectvrije zone van 0,5 meter. Met het oog op deze voorwaarden is vervanging van de bomenrij langs het kanaal geen reële optie.
3. Niets doen na het kappen van de bomenrij betekent een verlies aan jachtplekken voor vleermuizen met effecten op verblijfplaatsen van deze dieren bij erven langs de N244. Niets doen is dan ook geen optie.
4. Vervanging van de bomenrij door een aanplant van fruitbomen in combinatie met ecologisch bermbeheer en een gefaseerde kap kan binnen de termijn van 10 jaar aan vleermuizen een aantrekkelijke jachtplek blijven bieden. Deze vormt een kwalitatief aantrekkelijker jachtgebied dan de huidige hoog opgekroonde populieren.

Van de hierboven genoemde alternatieven wordt optie 4 als meest gunstig en minst schadelijk voor vleermuizen gezien. Deze optie sluit aan bij de uitgangspunten voor de groeninrichting zoals vermeld in de *'Uitwerkingsnota Groenzones provinciale infrastructuur 2 Alkmaar e.o.'*.

Belang

De kap van de bomenrij vindt plaats in het kader van de reconstructie en veiligheid voor het wegverkeer. Voor uitvoering van de werkzaamheden wordt daarom een ontheffing Wet natuurbescherming aangevraagd op grond van *veiligheid en dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard* (Artikel 3.8 lid 5).

In de huidige situatie, met een autonome ontwikkeling zonder reconstructie van de N244, is kap van de bomen en daarmee aantasting van het jachtgebied onontkoombaar. De kap zal dan met enkele jaren eveneens noodzakelijk zijn met het oog op de veiligheid van het wegverkeer.

Maatregelen

De maatregelen 'gefaseerde kap' en 'realiseren aanplant fruitbomen' zoals beschreven in paragraaf 4.3 zijn er op gericht de betekenis van de bermen van de N244 als jachtgebied voor vleermuizen te behouden en te versterken. Door de aanplant bij aanvang van de werkzaamheden te realiseren en de bomenrij gefaseerd te kappen moet de functie van het jachtgebied langs het kanaal behouden blijven.

6 Literatuur

Van Lieshout, S., 2016. Vleermuisonderzoek N244-N246, WBVL1604, Adviesbureau E.C.O. Logisch, Nieuwerkerk a/d IJssel.

Louwerse, W.J.R., Davidse, R.J., Sluijs, L.C. van, Duivenvoorden, C.W.A.E. & Duijvenvoorde, K. van (2012). Over bermen, bochten en bomen: verkeerstechnische resultaten van diepteonderzoek naar bermongevallen. In: Nationaal Verkeerskundecongres NVC 2012, 31 oktober 2012, 's-Hertogenbosch. Bijdrage 134.

SWOV, 2013. SWOV-Factsheet: Bermongevallen. SWOV, Leidschendam.

Bijlage 1 Wettelijk kader

1.1 Inleiding

Vanaf 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming (kortweg: Wnb) in werking. Deze wet vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet. Met de inwerkingtreding van de Wnb zijn de provincies het bevoegde gezag voor de ontheffing- en vergunningverlening voor plannen en projecten en voor het vaststellen van vrijstellingsregelingen. Bij provincie overschrijdende projecten is dit de minister van EZ.

Deze bijlage vat het wettelijk kader samen voor toetsing van ruimtelijke ingrepen en andere handelingen. In paragraaf 1.2 komen algemene bepalingen van de wet aan de orde. Gebiedsbescherming is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 2 Natura 2000-gebieden' en is hier samengevat in paragraaf 1.3. De bescherming van soorten is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 3 Soorten' en in deze bijlage samengevat in paragraaf 1.4. De bescherming van bomen en bos is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 4 Houtopstanden, hout en houtproducten' en is hier samengevat in paragraaf 1.5. Andere onderdelen van de Wnb zoals jacht, schadebestrijding, overlastbestrijding, faunabeheer en omgang met exoten maken geen deel uit van deze bijlage.

1.2 Algemene bepalingen

Art 1.10 De Wet natuurbescherming is gericht op:

- het beschermen en ontwikkelen van de natuur, mede vanwege de intrinsieke waarde, en het behouden en herstellen van de biologische diversiteit;
- het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de natuur ter vervulling van maatschappelijke functies, en
- het verzekeren van een samenhangend beleid gericht op het behoud en beheer van waardevolle landschappen, vanwege hun bijdrage aan de biologische diversiteit en hun cultuurhistorische betekenis, mede ter vervulling van maatschappelijke functies.

Art 1.11 Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Deze zorgplicht houdt in elk geval in dat handelingen waarvan redelijkerwijs verwacht mag worden dat ze nadelige gevolgen kunnen hebben voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten achterwege blijven, dan wel dat noodzakelijke maatregelen worden getroffen om negatieve gevolgen te voorkomen, of voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen ze beperkt of ongedaan worden gemaakt.

Art 1.12 Gedeputeerde staten van de provincies dragen zorg voor:

- het nemen van de nodige maatregelen voor de bescherming, de instandhouding of het herstel van biotopen en leefgebieden in voldoende gevarieerdheid voor alle van nature in het wild levende vogelsoorten en planten en dieren en hun habitats van bijlagen II, IV en V bij de Habitatrichtlijn en habitattypen van bijlage I van de Habitatrichtlijn;
- het behoud of het herstel van een gunstige staat van instandhouding van de met uitroeiing bedreigde of speciaal gevaar lopende van nature in het wild voorkomende dier- en plantensoorten;
- de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend landelijk ecologisch netwerk, genaamd Natuurnetwerk Nederland.

Gedeputeerde staten kunnen gebieden buiten het Natuurnetwerk Nederland aanwijzen die van provinciaal belang zijn vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Deze gebieden worden aangeduid als 'bijzondere provinciale natuurgebieden' en 'bijzondere provinciale landschappen'.

1.3 Natura 2000-gebieden, Natuurnetwerk Nederland

Het is verboden om, zonder vergunning, de wezenlijke waarden en kenmerken van Natura 2000-gebieden aan te tasten. Dit is het geval als het behalen van de instandhoudingsdoelen (ernstig) wordt bemoeilijkt.

Voor dit rapport zijn effecten op beschermde natuurgebieden niet van toepassing en is het toetsingskader van de Wet natuurbescherming met betrekking tot Natura 2000-gebieden hier verder niet toegelicht.

1.4 Soorten

Verbodsbepalingen

De Wnb onderscheid bij de bescherming van soorten drie beschermingsregimes:

Art. 3.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

1. Het is verboden opzettelijk in het wild levende vogels (VR artikel 1) te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld onder 1 te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld onder 1 te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld onder 1 opzettelijk te storen.
5. Het verbod, opzettelijk storen, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Het ministerie heeft een lijst gemaakt van soorten vogels die hun nest doorgaans het hele jaar door of telkens opnieuw gebruiken. Deze nesten zijn jaarrond beschermd⁴. Voor andere soorten geldt dat de nesten alleen beschermd zijn wanneer zij (in het broedseizoen) in gebruik zijn.

Art. 3.5 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

1. Het is verboden in het wild levende **dieren** (HR bijlage IV, VvBern Bijlage II, VvBonn Bijlage I) opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld onder 1 opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld onder 1 in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld onder 1 te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden **planten** (HR bijlage IV, VvBern Bijlage I) in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Art. 3.10 Beschermingsregime andere soorten

1. Het is verboden in het wild levende **zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers** van de soorten, genoemd in de bijlage bij de Wet, onderdeel A, natuurbescherming opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld onder 1 opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
3. Het is verboden **vaatplanten** genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij de Wet natuurbescherming, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Ontheffingen en vrijstellingen

Gedeputeerde staten kunnen een ontheffing verlenen van verboden die gelden voor Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (Art 3.3), Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (Art 3.8) en Beschermingsregime andere soorten (Art 3.10 lid 2). Provinciale staten en de Minister kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van deze verboden (Art 3.3, Art 3.8)

Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- er bestaat geen andere bevredigende oplossing,
- er is voldaan aan een in Art 3.3 dan wel Art 3.8 genoemd belang,
- er is geen sprake van een verslechtering van de (gunstige) staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Aan een ontheffing kunnen voorwaarden worden gesteld om schade te beperken of te compenseren zodat er geen afbreuk wordt gedaan aan de Svl.

⁴ Zie de Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingrepen, ministerie van LNV, augustus 2009.

Art 3.3, Art 3.8 De verboden voor zijn niet van toepassing op handelingen ten behoeve van instandhoudingsmaatregelen en handelingen in het kader van een Natura 2000-beheerplan of een vastgesteld programma (zoals bijvoorbeeld de PAS).

Art. 3.10 Voor soorten vallend onder '*Beschermingsregime andere soorten*' kan de provincie een vrijstelling verlenen voor handelingen in het kader van de **ruimtelijke inrichting of ontwikkeling** van gebieden en **bestendig beheer of onderhoud**.

Art. 3.31 De hierboven genoemde verboden onder de drie beschermingsregimes zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde **gedragscode** en die plaatsvinden in het kader van bestendig beheer of onderhoud en ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

1.5 Houtopstanden

Hoofdstuk 4, paragraaf 4.1 van de Wnb regelt de verbodsbepalingen ten aanzien van houtopstanden. Voor de in dit rapport beschreven ontwikkelingen zijn de bepalingen voor houtopstanden conform Artikel 4.1 niet van toepassing.

Art. 4.1 De bepalingen in § 4.1 hebben o.a. geen betrekking op houtopstanden binnen de bebouwde kom, op erven of in tuinen, wegbeplantingen, beplanting langs rijkswegen, boomsingels en in het geval van het dunnen van een houtopstand.